

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАРКОЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ

Петренко К. В.

студентка 5 курсу ОР бакалавр
спеціальність 053 «Психологія» ФПСР

Керівник: Кирилішина М. Г.

к.псих.наук, доцент кафедри практичної та клінічної
психології, ФПСР

Проблема наркозалежності у підлітковому віці вже тривалий час не втрачає своєї актуальності. Для того щоб встановити причини наркоманії серед підлітків та шляхи їх попередження необхідно для початку розкрити поняття «підліткова наркоманія».

До низки особливостей підліткової наркоманії входять різкі особистісні зміни, які в подальшому можуть перешкоджати адаптації до дорослого життя, а також виникнення психопатологічних порушень.

Окрім цього, можна виділити кілька ключових факторів, що негативно впливають на розвиток підлітка та призводить до виникнення соціально-психологічних передумов набуття адиктивних форм поведінки: неконтрольований потік як позитивної, так і негативної

інформації через різні ЗМІ, дегуманізація, наслідком якої є зростання байдужості багатьох підлітків до соціальних проблем, спустошення внутрішнього духовного світу, розмитість моральних цінностей, відносна концепція зла, добра і справедливості. Відсутність у сім'ях атмосфери теплоти й підтримки розвиває у підлітків почуття знедоленості з боку батьків. Несприятливі соціальні умови, спотворена чи недостатня сформованість ієрархії цінностей, криза підліткового віку можуть сприяти неадекватному сприйняттю світу, внаслідок чого у підлітків формуються тенденції до вживання наркотиків як засобу вирішення проблем [1].

До важливих проблем розуміння наркозалежності підлітків належить також вивчення етапів формування адиктивної поведінки, що розвивається поступово.

- 1) прагнення пережити змінений стан свідомості;
- 2) прагнення повторити змінений стан свідомості;
- 3) наростання інтенсивності адиктивної потреби [2 с.

124].

Характерною рисою адиктивної поведінки є також циклічність. Фаза одного циклу адиктивної поведінки складає: наявність внутрішньої здатності до адиктивної поведінки; посилення бажання та напруги; очікування та активний пошук об'єкта адикції; отримання об'єкта та отримання специфічних переживань; озслаблення; фаза ремісії (відносного спокою) [3, с. 225].

Отже, процес розвитку наркозалежної поведінки у підлітків характеризується різними індивідуальними властивостями, але загалом є певний ряд регулярних етапів:

Перший етап. Цей етап полягає у знайомстві з речовиною, яку часто нав'язує компанія. У підлітка виникає власний інтерес на фоні групового тиску на індивіда.

Другий етап. Цей етап полягає в пошуку різних речовин, які підліток може спробувати. Характерним є

активне експериментування з пошуком нових засобів та способів їх вживання.

Третій етап. Цей етап полягає у переході адиктивної поведінки у хворобу, яка формується під впливом деяких факторів:

- соціальні (доступність деяких наркотичних речовин, відсутність позитивних соціальних та культурних традицій, контрастність рівнів життя, інтенсивність та щільність міграції, нестійкість суспільства та ін.);

- соціально-психологічні (високий рівень групової тривоги, скорочення підтримуючих зв'язків із сім'єю та іншими позитивно-значущими групами, романтизація та героїзація девіантної поведінки у масовій свідомості, відсутність привабливих для дітей та підлітків дозвільних центрів, послаблення зв'язків поколінь);

- біологічні (природа та «агресивність» психоактивної речовини, індивідуальна толерантність, порушення процесів детоксикації в організмі, що змінюють системи мотивацій та контролю перебігу захворювання).

На заключному етапі наркозалежні підлітки часто порушують суспільні норми життя, вимагають гроші, здійснюють крадіжки; існує ризик накласти на себе руки. Основні мотиви: розпач, безвихідь, самотність, ізоляція від світу. Можливе виникнення емоційних зривів: агресія, лють, що змінюються пригніченістю тощо [4; 5].

Література

1. Яременко О. Тютюн, алкоголь, наркотики в молодіжному середовищі : вживання, залежність, ефективна профілактика. К., 2015. 196 с.

2. Корсун Л. Характеристика адиктивних залежностей підлітка та їх подолання. Соціальна педагогіка : виклики ХХІ століття : матеріали Всеукр. студ. наук.-практконф., м.

Луганськ, 4 квітня 2014 р. : у 2-х ч. Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2014. Ч. 2. С. 124.

3. Синицька Т. Адиктивна поведінка як медико-соціальна проблема суспільства, передумови формування адиктивної поведінки. Психологічні перспективи. 2019. Вип. 22. С. 225.

4. Соболев В. Соціологічний вимір наркоманії як фактор успішної профілактики наркозалежності серед підлітків і молоді. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2012. Вип. 20. С. 3–10.

5. Тимошенко В. Наркозалежність як соціальна проблема сьогодення. Віче. 2020. № 24. С. 23–25.